

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

CYRILOMETODĚJSKÁ TEOLOGICKÁ FAKULTA

Studijní program: Etika a kultura v mediální komunikaci

Ondřej Hlavinka

Média a terorismus v souvislosti s útoky na

World Trade Center a Pentagon 11. září

2001

Bakalářský projekt

Vedoucí práce: ThLic. Mgr. Michal Štverák

Olomouc 2024

Prohlašuji, že jsem práci vypracoval samostatně pouze za pomoci uvedených pramenů a literatury.

V Olomouci dne

.....

Ondřej Hlavinka

Tímto bych chtěl moc poděkovat vedoucímu této bakalářské práce panu ThLic. Mgr. Michalu Štverákovi, který mi při psaní poskytl cenné rady a odbornou pomoc. Také moc děkuji paní Mgr. Veronice Müllerové za odborné vedení při tvorbě multimediálního projektu.

Obsah

Úvod.....	6
1 Útoky 11. září 2001	8
1.1 Motivy útoku 11. září 2001	8
1.2 Přehled událostí 11. září 2001	9
1.3 Památníky 11. září 2001	11
2 Média.....	12
3 Terorismus	14
3.1 Definice pojmu	14
3.2 Radikalismus, extremismus a terorismus	15
3.3 Historický vývoj terorismu.....	16
4 Jak o útocích 11. září 2001 informovala média.....	18
5 Média a terorismus	22
6 Rešerše mediálního prostoru	24
6.1 Rešerše číslo 1: Světové obchodní centrum (2001–2004).....	24
6.2 Rešerše číslo 2: Světové obchodní centrum (2020–2023).....	26
6.3 Rešerše číslo 3: teroristické útoky 11. září 2001 (2001–2004)	27
6.4 Rešerše číslo 4: teroristické útoky 11. září 2001(2020–2023)	29
7 Metodická analýza Potter Box.....	30
7.1 Etický rozbor článku podle modelu Potter Box.....	31
7.2 Shrnutí článku.....	31
7.3 Definice	32
7.4 Hodnoty	32
7.5 Principy.....	33
7.6 Loajality.....	33
7.7 Závěr etického rozboru	33

8 Mediální výstup	34
Závěr	35
Anotace	37
Abstract	38
Seznam použitých zdrojů	39
Knižní zdroje	39
Internetové zdroje	39

ÚVOD

V moderní společnosti hrají média klíčovou roli v šíření informací a ovlivňování veřejného mínění. V kontextu teroristických útoků z 11. září 2001 se jejich role stala ještě důležitější. Média sloužila jako hlavní zdroj informací o událostech pro širokou veřejnost a jejich zpravodajství mělo značný vliv na to, jak lidé vnímali útoky a jejich následky.

Jelikož jsem se narodil až po teroristických útocích 11. září 2001, tak jsem nezažil, jak tehdejší svět na tyto události reagoval a jak jej změnilo. Proto jsem si zvolil toto téma, abych se dozvěděl více informací a zjistil, jak byli lidé o těchto útocích informováni a jak tyto útoky a jejich prezentaci v médiích vnímali.

Abych se lépe ponořil do této problematiky, tak jsem nejprve vyhledával informace o tom, jak v roce 2001 vypadal mediální prostor v České republice a ve světě. Následně jsem shlédl několik televizních reportáží a dokumentů o teroristických útocích z 11. září 2001 a přečetl mnoho dobových internetových článků. Poznatky jsem také čerpal od lidí, kteří si tyto teroristické útoky z 11. září 2001 pamatují. Při psaní této práce budu využívat odbornou literaturu, internetové články a svou seminární práci s názvem „Jak česká média referovala o útocích na World Trade Center a Pentagon 11. září 2001“.

Cílem této práce je seznámit čtenáře s tím, jak teroristé využívají média a jak média o teroristických útocích informují na příkladu teroristických útoků na Světové obchodní centrum a Pentagon z 11. září 2001. Dále je cílem provést rešerši a analýzu publikovaných mediálních výstupů z tehdejší doby a současnosti.

V první kapitole je pozornost věnována motivům útoků a dále je rozebrán průběh událostí těchto teroristických činů. Následně je popsáno, kolik letadel bylo uneseno a kolik lidských životů při této tragédii skončilo. Na závěr se kapitola věnuje též památným místům, které připomínají oběti těchto teroristických činů.

Ve druhé a třetí kapitole je definován význam slov média a terorismus, což je pro tuto práci klíčové. Je zde vysvětleno, jaký mají význam a odkud pochází. U výrazu terorismus je popsán rozdíl mezi pojmy radikalismus, extremismus a terorismus.

Ve čtvrté a páté kapitole je přiblíženo, jak o teroristických útocích 11. září 2001 informovala zahraniční a česká média. Následně se kapitola zaměřuje na to, jak média referují o terorismu, a jak teroristé média využívají.

Na závěr je provedena rešerše publikovaných mediálních výstupů mezi lety 2001 až 2004 a 2020 až 2023. K rešerši těchto mediálních výstupů je využita česká online databáze Anopress. Následně je proveden etický rozbor vybraného článku podle modelu Potter Box.

Součástí této bakalářské práce je i praktická část. Pod vedením Mgr. Veroniky Müllerové jsem vytvořil multimediální projekt, který se zabývá tematikou teroristických útoků na Světové obchodní centrum a Pentagon z 11. září 2001.

1 ÚTOKY 11. ZÁŘÍ 2001

V úterý 11. září 2001 se ve Spojených státech amerických odehrál jeden z nejhorších teroristických útoků v moderní historii. Příslušníci militantní islamistické organizace al-Káida zaútočili pomocí čtyř letadel na Světové obchodní centrum a Pentagon.

1.1 Motivy útoku 11. září 2001

Útoky byly provedeny devatenácti příslušníky militantní islamistické organizace al-Káida vedenou Usámou bin Ládinem. Důvody proč tyto útoky provedli, sahají až do roku 1996, kdy Usáma bin Ládín, velitel teroristické organizace al-Káida, sepsal deklaraci, ve které vyhlásil válku Spojeným státům americkým.¹ Jako důvod uvedl umístění amerických vojsk na Arabském poloostrově, kde leží svatá místa islámu jako je Mekka a Medína. Za další důvod Usáma bin Ládín označil zapojení amerických vojsk do konfliktů v arabských zemích. V neposlední řadě se zmínil, že mu vadí podpora, kterou Spojené státy americké poskytly židovskému státu Izrael.² Tuto podporu Usáma bin Ládín nazval jako „*sionisticko-křesťanskou alianci*“.³

Usáma bin Ládín chtěl touto deklarací zaujmout co největší množství lidí, ale to se mu nepodařilo, jelikož byl veřejností vnímán pouze jako další radikální islamista. To vše se ale změnilo 7. srpna 1998. Tohoto dne příslušníci al-Káidy provedli teroristické bombové útoky na americké ambasády v Keni a Tanzanii. Tyto útoky si vyžádaly životy více než 200 osob a dalších 5 000 osob bylo zraněno.⁴

¹ SALEM PRESS, Osama bin Laden's Declaration of Jihad against Americans. Online. [cit. 2023-11-26]. Dostupné z: https://www.911memorial.org/sites/default/files/inline-files/1996%20Osama%20bin%20Laden%27s%201996%20Fatwa%20against%20United%20States_0.pdf.

² BERGEN, Peter. *Holy war, Inc. : inside the secret world of Osama bin Laden*. New York: Touchstone Book, 2002. ISBN 0-7432-3495-2, s. 1-23.

³ SALEM PRESS, Osama bin Laden's Declaration of Jihad against Americans. Online. [cit. 2023-11-26]. Dostupné z: https://www.911memorial.org/sites/default/files/inline-files/1996%20Osama%20bin%20Laden%27s%201996%20Fatwa%20against%20United%20States_0.pdf.

⁴ NATIONAL COMMISSION ON TERRORIST ATTACKS UPON THE UNITED STATES. *The 9/11 commission report: final report of the National Commission on Terrorist Attacks Upon the United States*. Online. New York, N.Y.: W. W. Norton & Company, 2004, s. 115-119.

1.2 Přehled událostí 11. září 2001

Málokdo by si pomyslel, že v úterý 11. září 2001 se ve Spojených státech amerických odehraje ten nejhorší útok v moderních dějinách, který trvale změni podobu světa.

Toho rána nastoupilo devatenáct teroristů do čtyř dopravních letadel.⁵ V té době nebyly kontroly pasažérů a zavazadel na letištích tak běžné, jak je známe dnes, zvláště když se jednalo o vnitrostátní lety. Cestující si proto s sebou na palubu mohli vzít tekutiny či kapesní nože – čehož teroristé využili.⁶

Jako první bylo uneseno letadlo společnosti American Airlines – let číslo 11, který mířil z Bostonu do Los Angeles. Na palubě bylo celkem osmdesát jedna cestujících, dva piloti a devět členů obsluhujícího personálu. Letadlo vzletlo v 7.59 místního času. Tento let uneslo pět teroristů, mezi nimi byl i Mohammed Atta, který byl velitelem operace. Teroristé se letadla zmocnili v 8.14 místního času a řízení převzal sám Mohammed Atta, který později promluvil k cestujícím a snažil se je uklidnit.⁷ Řekl jim dnes již známou větu „*We had some planes*“ a dodal, že se vracejí zpět na letiště a že bude všechno v pořádku.⁸ V 8.46 místního času let číslo 11 narazil do severní věže Světového obchodního centra. Letadlo po nárazu explodovalo, nikdo z cestujících nepřežil.⁹

Druhým uneseným letadlem byl let číslo 175 společnosti American Airlines, který také letěl z Bostonu do Los Angeles. Na palubě tohoto letu bylo padesát šest cestujících, dva piloti a sedm členů obsluhujícího personálu. Letadlo bylo uneseno mezi 8.42 až 8.46 místního času pěti teroristy, kteří k únosu využili nože, pepřové spreje a výhružku bomby. V čase 9.03 narazil let číslo 175 do jižní budovy Světového obchodního centra. Stalo se tak 17 minut po nárazu letu číslo 11.¹⁰

⁵ NATIONAL COMMISSION ON TERRORIST ATTACKS UPON THE UNITED STATES. *The 9/11 commission report: final report of the National Commission on Terrorist Attacks Upon the United States*. Online. New York, N.Y.: W. W. Norton & Company, 2004, s. 1.

⁶ JÍCHOVÁ, Darina. Útoky z 11. září 2001 navždy změnily leteckou dopravu. Co je od pádu Dvojčat jinak?. In: *blesk.cz* [online]. ©2021, 11. 9. 2021 5:05 [cit. 2023-12-15]. Dostupné z: <https://www.blesk.cz/clanek/zpravy-svet/689439/utoky-z-11-zari-2001-navzdy-zmenily-leteckou-dopravu-co-je-od-padu-dvojcat-jinak.html>.

⁷ NATIONAL COMMISSION ON TERRORIST ATTACKS UPON THE UNITED STATES. *The 9/11 commission report: final report of the National Commission on Terrorist Attacks Upon the United States*. Online. New York, N.Y.: W. W. Norton & Company, 2004, s. 4.

⁸ Tamtéž, s. 19.

⁹ Tamtéž, s. 7.

¹⁰ Tamtéž, s. 7-8.

Let číslo 77 společnosti American Airlines byl třetím uneseným letadlem. Letadlo letělo z Washingtonu do Los Angeles. V letadle bylo padesát osm cestujících a šest členů posádky. V 8.20 místního času letadlo vzlétlo. Let uneslo pět teroristů mezi 8.51 až 8.54, k únosu použili nože.¹¹ 9.37 místního času s letadlem teroristé narazili do západní strany budovy Pentagonu. Tento náraz způsobil veliký požár a poškodil značnou část budovy, nikdo z letu nepřežil.¹²

Poslední unesené letadlo, let číslo 93 společnosti American Airlines, letělo z New Yorku do San Francisca. Na palubě tohoto letu bylo třicet sedm pasažérů, dva piloti a pět členů obsluhujícího personálu. V 8.42 místního času letadlo vzlétlo. Letadlo bylo uneseno 9.28 místního času čtyřmi teroristy.¹³ Únosci posádce sdělili, že mají bombu a že letí zpět na letiště a ať zůstanou v klidu.¹⁴ Cestující se ale od přátel přes své telefony dozvěděli, co se stalo s předchozími třemi lety, a tak se rozhodli zaútočit na teroristy a převzít zpět kontrolu nad letadlem. V 9.57 místního času došlo v pilotní kabině k boji a letadlo se zřítilo do pole v Pensylvánii. Pád nikdo nepřežil. Podle vyšetřovatelů teroristé plánovali zaútočit buď na budovu amerického Kongresu nebo na sídlo prezidenta Spojených států.¹⁵

Důsledkem nárazu se jako první zřítila jižní věž Světového obchodního centra, a to v 9.59 místního času. Následně na to se v 10.28 místního času zřítila i severní věž, která při pádu poškodila sousedící budovy. Některé z nich se následkem poškození také zřítily, konkrétně hotel Marriot a budova 7 Světového obchodního centra.¹⁶ Ulice New Yorku zavalil hustý kouř a dým. U trosk budov zasahovaly stovky hasičů, ale i po několika hodinách stále působil chaos a panika – situace byla velice kritická. Někteří z obyvatel se snažili pomoci hasičům odklízet trosky. Hasiči celou noc hledali pod troskami budov přeživší.¹⁷

¹¹ Tamtéž, s. 8.

¹² Tamtéž, s. 9-10.

¹³ Tamtéž, s. 10-11.

¹⁴ Tamtéž, s. 29.

¹⁵ Tamtéž, s. 11-14.

¹⁶ Tamtéž, s. 305-306.

¹⁷ BOUDNÍK, Jiří. *Věže: příběh 11. září*. Praha: Motto, 2011. ISBN 978-80-7246-570-5, s. 95-101.

Usáma bin Ládín zprvu odmítal svou účast na těchto teroristických útocích. V říjnu roku 2004 se ale poprvé přiznal, že za těmito útoky stojí.¹⁸

1.3 Památníky 11. září 2001

Při útocích dne 11. září 2001 zahynulo 2977 lidí z třidevadesáti zemí, z toho 2 753 lidí zhybnulo v New Yorku, 184 v Pentagonu a 40 při pádu letu 93. Mnoho lidí zemřelo v důsledku pádu z mrakodrapů, když se snažili zachránit před plameny, jiní byli zase uvězněni v patrech nad zasaženými částmi budov. Všem obětem této obrovské tragédie byly vystaveny památníky, aby se na tento den nikdy nezapomnělo.¹⁹

První dva památníky se nachází v New Yorku na místě, kde dříve stála dvojice budov Světového obchodního centra. Jedná se o dvě hluboké nádrže, po jejichž stranách stéká voda do deseti metrové hloubky – toto má symbolizovat viditelnou obří prázdnotu, která zůstala nejenom po věžích samotných, ale i po třech tisících obětech. Po obvodu těchto nádrží jsou do bronzové římsy vyryta všechna jména obětí, které při útoku zahynuly.²⁰

Další památník se nachází v Pentagonu. Jedná se o park, ve kterém je 184 laviček, každá lavička nese jméno jedné oběti, která zahynula po nárazu uneseného letadla do Pentagonu. Jména obětí jdou přečíst pouze ve směru, odkud unesené letadlo přiletělo.²¹

Poslední památník se nachází v Pensylvánii. Tento památník nese název „Věž hlasů“ a připomíná tragickou havárii uneseného letu číslo 93, při které zahynulo čtyřicet lidí. Jedná se o vysokou věž, na které je za každou oběť umístěna jedna píšťala. „*Když fouká vítr, píšťaly se rozezní v libozvučnou zvonkohru neboli věčný*

¹⁸ JANEV, Jaromír. TÁBORSKÁ, Marika. Bin Ládín se přihlásil k 11. září a hrozí dalšími útoky. In: *irozhlas.cz* [online]. ©2004, 30. 10. 2004 1:56 [cit. 2023-12-15]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-svet/bin-ladin-se-prihlasil-k-11-zari-a-hrozi-dalsimi-utoky_200410300156_mtaboraska.

¹⁹ 9/11 MEMORIAL & MUSEUM. What happened on 9/11?. In: 911memorial.org [online] [cit. 2023-12-20]. Dostupné z: <https://www.911memorial.org/911-faqs>.

²⁰ KALIBA, Jan. Symbolika obří prázdnoty. Vodopády na místě newyorských dvojčat jsou památníkem 11. září 2001. In: *irozhlas.cz* [online]. ©2021, 11. 9. 2021 12:33 [cit. 2023-12-20]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-svet/ground-zero-pamatnik-teroristicky-utok-muzeum-new-york-11-zari-2001_2109111233_ban.

²¹ POLOCHOVÁ, Iveta. Amerika otevřela sedm let po 11. září památník přímo v místě útoku. In: *idnes.cz* [online]. ©2008, 11. 9. 2008 22:58 [cit. 2023-12-20]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/zahranicni/amerika-otevrela-sedm-let-po-11-zari-pamatnik-primo-v-miste-utoku.A080910_203311_zahranicni_ip1.

koncert našich hrdinů. “²² Takto památník okomentoval bývalý guvernér Pensylvánie Tom Ridge.²³

2 MÉDIA

Pojem média se odvozuje od slova médium a pochází z latinského slova medium. Jeho význam definují J. Jiráček a B. Köpplová jako „*prostředek, prostředník, zprostředkující činitel – tedy to, co něco zprostředkovává, zajišťuje.*“ Pojem médium se používá napříč obory. S tímto pojmem se můžeme setkat ve fyzice, chemii, biologii, výpočetní technice a teorii sociální komunikace. Právě v oboru sociální komunikace pojem médium/média „*označuje něco, co zprostředkovává někomu nějaké sdělení a jedná se tedy tak o médium komunikační.*“²⁴

Historicky se média vyvíjela od primitivních forem komunikace, jako jsou jeskynní malby, až po současné digitální technologie a internet. Jejich hlavní funkcí bylo umožnit přenos informací na větší vzdálenosti a zaznamenat je pro budoucí generace.²⁵

Zdroj uvádí, že média lze rozdělit na dvě hlavní kategorie. Na interpersonální média a masová média. Interpersonální média jsou určena pro komunikaci mezi jednotlivci a podporují existenci sociálních vztahů. Do této kategorie můžeme zařadit dopisy, telefonické hovory, e-mailové zprávy a další formy komunikace. Naopak masová média jsou zaměřena na komunikaci s velkým počtem lidí (masou) a staví jednoho účastníka do role vysílatele a druhého do role příjemce. Do této kategorie patří noviny, televize, rádio a internet.²⁶

Dalším důležitým kritériem pro rozdělení médií je zaměření na to, který smysl lidského vnímání je zaměřen při práci s nimi. Tedy zda se obrací na sluch (z masových médií rozhlas, z interpersonálních médií například telefonický hovor), zrak (knihy nebo noviny), hmat (sdělení psaná Braillovým písmem nebo exponáty

²² KOPECKÝ, Pavel. Hlasy nikdy neutichnou. V Pensylvánii odhalili pomník obětem 11. září. In: *denik.cz* [online]. ©2018, 11. 9. 2018 [cit. 2023-12-20]. Dostupné z: https://www.denik.cz/ze_sveta/hlasy-nikdy-neutichnou-v-pensylvanii-odhalili-pomnik-obetem-11-zari-20180911.html.

²³ Tamtéž.

²⁴ JIRÁK, Jan a Barbara KÖPPLOVÁ. *Masová média*. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-466-3, s. 36.

²⁵ JIRÁK, Jan a Barbara KÖPPLOVÁ. *Média a společnost*. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-7178-697-7, s. 17-18.

²⁶ Tamtéž, s. 21-22.

na výstavě, které jsou určeny k ohmatání). Nebo se mohou zaměřovat na více smyslů najednou, třeba na sluch a zrak současně (televizní program či rodinná videonahrávka).

Studium médií a komunikace se v průběhu 20. století stalo samostatnou disciplínou a získalo značný význam v sociologii a kulturních studiích. Média mají vliv na formování společnosti a jednotlivců a studium jejich fungování a vlivu se stalo klíčovým pro porozumění modernímu světu.²⁷

²⁷ JIRÁK, Jan a Barbara KÖPPLOVÁ. *Média a společnost*. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-7178-697-7, s. 23.

3 TERORISMUS

Terorismus patří mezi nejzávažnější hrozby současnosti. Zahrnuje různé formy násilí a útoků směřujících k dosažení politických, náboženských nebo ideologických cílů. Jejich cílem je prostřednictvím nelegálních praktik záměrně vyvolávat strach a paniku.

3.1 Definice pojmu

Stejně jako slovo médium i slovo terorismus pochází z latinského jazyka. Pojmy jako terror, který znamená strach nebo hrůzů, a terreo, které znamená děsit se nebo strašit, jsou kořeny anglického slova terrorism. Charakteristickým znakem terorismu je tedy šířit strach a zděšení. U pojmu terorismus a teror se nejedná o synonyma. Slovo teror značí užití násilí nebo hrozbu použití násilí. Od terorismu se odlišuje absencí politických cílů a selektivitou násilí.²⁸ Základní mechanismus teroru výstižně zachycuje staré čínské přísloví „*Zabij jednoho a postrašíš deset tisíc*“²⁹

Odborníci se obecně shodují na tom, že základním rysem terorismu je násilí, neboť zahrnuje použití síly k zastrašení lidí. Takovéto chování je klasifikováno jako teroristický čin. Čin je charakterizován jako záměrné lidské chování, které je plánované, prováděné vědomě a s ohledem na možné následky.³⁰

Pojem terorismus má řadu definic. V České republice se za oficiální definici, kterou se řídí orgány státní správy a bezpečnostní složky, považuje:

„Za terorismus lze označit takové jednání, které je politicky, nábožensky či jinak ideologicky motivováno a užívá násilí či jeho hrozby zejména s cílem vyvolat strach.“

„Teroristická skupina je definována jako strukturovaná skupina, složená z více než dvou osob, ustavená pro delší časové období a konající v rámci dělby práce kroky nutné ke spáchání teroristických činů. Nejedná se o náhodné či jednorázové spolčení.“³¹

²⁸ CORTE IBÁÑEZ, Luis de la. *Logika terorismu*. Praha: Academia. Historie (Academia), 2009. ISBN 978-80-200-1724-6, s. 16.

²⁹ NEKOLA, David. *Islám a terorismus*. V Pstruží: Lukáš Lhoťan, 2017. ISBN 978-80-906030-8-0, s. 20.

³⁰ CORTE IBÁÑEZ, Luis de la. *Logika terorismu*. Praha: Academia. Historie (Academia), 2009. ISBN 978-80-200-1724-6, s. 16.

³¹ ODBOR BEZPEČNOSTNÍ POLITIKY. Definice pojmu terorismus. In: *mvcr.cz* [online]. ©2009, 29. 7. 2009 [cit. 2024-03-10]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/definice-pojmu-terorismus.aspx>.

Terorismus můžeme dělit na starý typ a nový typ. Metody používané k dosažení cílů u starého typu terorismu zahrnovaly vyvolávání strachu, nátlaku, zastrašování a psychický tlak. Důležitost tohoto starého typu teroristického útoku nebyla založena tolik na počtu obětí, jako spíše na schopnosti vyvolat psychický teror. Cílem teroristických skupin u starého typu terorismu, nebylo zabít co nejvíce lidí, jelikož si uvědomovali, že by tak ztratili podporu části populace, která by jim pomohla dosáhnout legitimacy v případě dosažení jejich požadavků. Navíc tento starý typ terorismu měl tendenci být omezen na určité regiony a zřídka překračoval hranice. Nový typ terorismu se objevuje od devadesátých let 19. století. Jeho hlavním cílem je maximalizovat počet obětí, k tomu využívá extrémně brutálních metod, moderní technologie a především média. Typické je také nabírání až fanaticky smýšlejících jednotlivců, jejichž převládající motivací není finanční odměna, ale především motivy náboženské.

„člověk, který pracuje za peníze není tak spolehlivý jako člověk, který pracuje z náboženského přesvědčení.“³²

Zdroj neuvádí konkrétní, zřetelně formulované cíle nových teroristů, avšak je zřejmé, že aktuální světové uspořádání je jejich terčem, proti kterému se vyhraňují. Jelikož převažuje nespokojenost s uspořádáním celého světa, není nikdy jasné, na který konkrétní region zaútočí a kdy tak nastane. Nový terorismus se často zaměřuje proti Americe, vnímané jako symbol západní kultury.³³

Dříve se o terorismu hovořilo spíše jako o riziku než jako o hrozbě. Až po útocích 11. září 2001, kdy byly zabity stovky lidí a mnoho dalších lidí bylo zraněno se terorismus začal brát jako hrozba.³⁴

3.2 Radikalismus, extremismus a terorismus

David Nekola ve svém díle uvádí, že lze často spatřit, jak různí autoři nebo média špatně pracují s těmito pojmy. Například označují účastníky demonstrací za extremisty, ačkoli neprovádějí násilnou činnost a ani ji nepropagují.

³² POTŮČEK, Jan. Média a Terorismus. In: *e-polis.cz* [online]. ©2005, 17. 1. 2005 [cit. 2024-03-10]. Dostupné z: <https://www.e-polis.cz/clanek/media-a-terorismus.html>.

³³ Tamtéž.

³⁴ EICHLER, Jan. *Terorismus a války v době globalizace*. 2., dopl. vyd. Praha: Karolinum, 2010, ISBN 978-80-246-1790-9, s. 142.

U radikalismu se jedná o extrémní názory nebo postoje, které se pohybují na okraji politického spektra, ale stále respektují ústavní pravidla a neuplatňují násilí. Radikální jednání je často hraniční, ale není zaměřeno na zničení stávajícího demokratického systému.³⁵

Extremismus oproti radikalismu odmítá demokratické principy a může využívat násilí nebo hrozbu násilí k prosazení svých cílů. Extrémní postoje jsou protidemokratické a často se staví do opozice vůči společenským normám.³⁶

Terorismus je vrcholnou formou extremismu, kde jednotlivci nebo skupiny používají násilí nebo jeho hrozbu za účelem zastrašení nebo ovlivnění společnosti. Teroristické akce mají politický motiv a jsou zaměřeny na dosažení určitých cílů, ať už ideologických nebo politických.³⁷ U útoků na Světové obchodní centrum a Pentagon se jednalo o terorismus politicky motivovaný tedy o formu „*politického násilí, jejímž cílem je změnit nebo destabilizovat dosavadní fungující systém, a to použitím nekonvenčních prostředků.*“³⁸

3.3 Historický vývoj terorismu

I když se zdá být tento pojem velice starý, stal se běžným až ve francouzštině ve 14. století, přičemž první použití v angličtině se datuje do první poloviny 15. století. Pojem terorismus se poprvé objevil v politickém kontextu během Velké francouzské revoluce v roce 1793. Tehdy došlo „*k přijetí zákonného opatření o teroru*“, který vedl k masovým popravám odpůrců revoluce. Z Francie se toto označení rychle rozšířilo do celé Evropy, dále do Ruska a Indie. Během svého šíření procházel termín terorismus významovými změnami. V 70. letech 20. století nastal nárůst zájmu o studium terorismu. Začaly se objevovat první pokusy o jeho definici a typologii. Vznikla tak označení jako jaderný terorismus, chemický terorismus, biologický terorismus a později i kyberterorismus. Současně se pojem terorismus začal používat

³⁵ NEKOLA, David. *Islám a terorismus*. V Pstruží: Lukáš Lhot'án, 2017 ISBN 978-80-906030-8-0, s. 18-20.

³⁶ Tamtéž.

³⁷ Tamtéž.

³⁸ POTUČEK, Jan. Média a Terorismus. In: *e-polis.cz* [online]. ©2005, 17. 1. 2005 [cit. 2024-03-10]. Dostupné z: <https://www.e-polis.cz/clanek/media-a-terorismus.html>.

v různorodých kontextech, například narkoterorismus nebo ekoterorismus. To vedlo k terminologickému chaosu, jelikož neexistovala jednotná definice.³⁹

David C. Rapoport, autor specializující se na terorismus, rozlišil moderní terorismus na čtyři vlny:

1. Anarchistická vlna - 80. léta 19. století až 20. léta 20. století.
2. Protikoloniální vlna - 20. léta a 60. léta 20. století.
3. Vlna nové (nacionalistické) levice - 60. léta až 80. léta 20. století.
4. Náboženská vlna - 80. léta až do současnosti.⁴⁰

³⁹ NEKOLA, David. *Islám a terorismus*. V Pstruží: Lukáš Lhoťan, 2017 ISBN 978-80-906030-8-0, s. 20-21.

⁴⁰ Tamtéž, s. 22.

4 JAK O ÚTOCÍCH 11. ZÁŘÍ 2001 INFORMOVALA MÉDIA

V této kapitole se zaměříme na to, jak média referovala o útocích na Světové obchodní centrum a Pentagon 11. září 2001.

15 minut před prvním nárazem letadla do severní věže Newyorského Světového obchodního centra, prohlásil v ranní show na CBS moderátor Mark McEwen větu „*Po celé zemi je docela klid, máme rádi klid, je klid, je až příliš klid*“.⁴¹ Než se první záběry doutnající severní věže dostaly na televizní obrazovky, tak to trvalo pár minut. Stanice CNN jako první po třech minutách od prvního nárazu letadla začala vysílat živě záběry hořící severní věže.⁴² Hned na to se připojily i televizní stanice ABC, CBS, FOX a další. Nikdo v té době nevěděl, co se přesně stalo, lidé nevěděli, jestli šlo o strašlivou nehodu nebo úmyslný útok. To vše se změnilo o 17 minut později, kdy druhé unesené letadlo narazilo do jižní věže Světového obchodního centra.

Druhý náraz vysílaly živě americké televizní stanice a všem začalo docházet, že se nejedná o nehodu, ale o úmyslný zločin.⁴³ Pár minut po útoku na Pentagon začaly americké televizní stanice vysílat živý přenos, na kterém diváci mohli vidět velký oblak kouře zakrývající část Pentagonu. Ze začátku nikdo nevěděl, čím byl útok proveden. V živém přenosu stanice NBC reportér tvrdil, že svědci slyšeli výbuch bomby u heliportu, který sídlí vedle Pentagonu.⁴⁴

Lidé, kteří chtěli více informací, museli sáhnout po internetových zdrojích. Internetové zpravodajství jako CNN nebo Foxnews zažilo velký nápor uživatelů, a aby jim servery nespadly, tak museli vzhled svých webů zjednodušovat. Vyhledavač Google toho dne zklamal své uživatele, protože nedokázal poskytnout relevantní informace ohledně útoků na Světové obchodní centrum a Pentagon. Jejich vyhledávací index byl měsíc starý, a tak nedokázal poskytnout žádné nové informace. Vývojáři proto na Google vložili pod vyhledávací pole odkazy na zpravodajské

⁴¹ CBS. Záznam televizního vysílání z 11.9.2001 8:31, [online] [cit. 2023-12-28]. Dostupné z: <https://archive.org/details/cbs200109110831-0912>.

⁴² CNN. Záznam televizního vysílání z 11.9.2001 8:48, [online] [cit. 2023-12-28]. Dostupné z: <https://archive.org/details/cnn200109110848-0929>.

⁴³ CBS. Záznam televizního vysílání z 11.9.2001 8:31, [online] [cit. 2023-12-28]. Dostupné z: <https://archive.org/details/cbs200109110831-0912>.

⁴⁴ NBC. Záznam televizního vysílání z 11.9.2001 9:12, [online] [cit. 2023-12-28]. Dostupné z: <https://archive.org/details/nbc200109110912-0954>.

organizace. Díky tomuto problému později napadlo vývojáře vytvořit Google news, které by poskytnuly více úhlů pohledu na stejný příběh.⁴⁵

Co se týče českých médií, tak ty o událostech informovaly opožděně. První letadlo narazilo do severní věže Světového obchodního centra v 14.46 středoevropského letního času. Jako první z českých médií na tuto situaci zareagoval Radiožurnál. Ten v čase 14.58 odvysílal dvou větou informaci od agentury Reuters:⁴⁶

„Světové obchodní centrum v New Yorku hoří. Podle agentury DPA a podle televizní stanice CNN narazil do jednoho z pověstrných dvojčat letoun. Další podrobnosti zatím nejsou známy.“⁴⁷

Rádío Impuls jako první ze soukromých rádií informovalo o této události, a to v čase 15.24. Následně každých 10 minut informovalo své posluchače o nových podrobnostech tohoto hrůzného činu. V 15.30 zprávařka Radiožurnálu Jana Lejmová hlásila, že letadla byla dvě a jedno z nich byl nejspíše unesený Boeing 737. Následně Radiožurnál spustil speciální vysílání, ve kterém přinášela tehdejší americká zpravodajka Olga Krupauerová nové informace. Od 16.00 začala informovat stanice Frekvence 1 a Evropa 2 své posluchače o útocích na Světové obchodní centrum. Od 22.00 přešly všechny regionální stanice Českého rozhlasu na mimořádný blok. Tehdy v Českém rozhlase nápor informací zpracovávalo na 40 lidí.⁴⁸

Co se týče televizního vysílání, tak jako první o událostech informovala Česká televize, která začala během svých pořadů přenášet ve spodní části obrazovky titulek:

„Vážení diváci na programu ČT2 můžete sledovat přímý přenos z následků teroristického útoku v New Yorku a Washingtonu.“⁴⁹

V 16.24 odvysílala Česká televize mimořádné vysílání, které moderoval téměř sedmdesátiletý Zdeněk Velíšek. Vysílání bylo rozpačité a na tolik mimořádné, že

⁴⁵ SONDERMAN, Jeff. How 9/11 led to the birth of Google News. In: *poynter.org* [online]. ©2011, 29. 11. 2011 [cit. 2024-01-10]. Dostupné z: <https://www.poynter.org/reporting-editing/2011/how-911-led-to-the-birth-of-google-news/>.

⁴⁶ ROŽÁNEK, Filip. Terorismus ve formátu 4:3. In: *mediar.cz* [online]. ©2011, 13. 9. 2011 [cit. 2024-01-10]. Dostupné z: <https://www.mediary.cz/terorismus-ve-formatu-4-3/>.

⁴⁷ Tamtéž.

⁴⁸ Tamtéž.

⁴⁹ Vintage Shed. TV sdělení 11. září 2001. In: *YouTube* [online]. 13. 3. 2021 [cit. 2024-01-10]. Dostupné z: https://youtu.be/d1de3GQOIpM?si=5_Dei9INC7pgVNPi.

museli chvílemi i improvizovat, jak dodal sám pan Velíšek. V průběhu vysílání se v televizní relaci vystřídalo mnoho hostů.⁵⁰ Tohle mimořádné televizní vysílání na České televizi trvalo v součtu pět hodin a přepnulo na něj 1 600 000 diváků.⁵¹ Na tohle televizní vysílání vzpomínal Zdeněk Velíšek takto:

„Naprostoj sme na nic takového nebyli připraveni. Nebyl jsem profesionální moderátor, dostával jsem do studia lístečky, kdo zrovna přijde do vysílání.“

„Jedna moje známá dánská novinářka mi pak řekla, že to bylo zřejmě nejamatérštější vysílání televize v historii.“⁵²

Tehdejší ředitel České televize Jiří Balvín vzpomínal na situaci v České televizi takto:

„Opravdu jsem se rozzuřil a s Petrem Kolihou jsme běželi do zpravodajského centra – velína. Na to, co jsem viděl, do smrti nezapomenu. Ve velině byl absolutní klid, někteří lidé seděli s nohama na stole a nikdo nic nedělal. Čekal jsem, že vejdu do velína a tam bude vládnout šílenství, připravovat se studio, shánět překladatele a místo toho klid.“⁵³

Vedoucí vydání mu tehdy tvrdil, že útoky na Světové obchodní centrum monitorují pro podvečerní zpravodajství. Tehdy tam padla věta:

„Prosím vás, nějaké letadlo narazilo do baráku, Euronews začnou za chvíli vysílat reklamy a my se ztrapníme.“⁵⁴

Hlavní zpravodajský pořad České televize začal v 19.15 a sledovalo ho 2 274 000 dospělých sledujících. Ještě větší sledovanost měla televizní relace Události plus, která začínala minutu po 21. hodině. Tuto relaci sledovalo 2 336 000 sledujících.⁵⁵

⁵⁰ Vintage Shed. Mimořádné Zprávy ČT1 [11. září 2001]. In: *YouTube* [online]. 13. 3. 2021 [cit. 2024-01-10]. Dostupné z: https://youtu.be/PYLy_nFerAY?si=DH7QNo2L4X_V5t1y.

⁵¹ ROŽÁNEK, Filip. Terorismus ve formátu 4:3. In: *mediar.cz* [online]. ©2011, 13. 9. 2011 [cit. 2024-01-10]. Dostupné z: <https://www.mediar.cz/terorismus-ve-formatu-4-3/>.

⁵² ŠMÍD, Milan. Jak Česká televize před deseti lety „selhala“. In: *aktualne.cz* [online]. ©2011, 7. 9. 2011 [cit. 2024-01-10]. Dostupné z: <https://blog.aktualne.cz/blogy/milan-smid.php?itemid=14171>.

⁵³ BALVÍN, Jiří. Nepohodlný muž, aneb, Z deníku odvolaného generálního ředitele ČT. Praha: Formát, 2003. ISBN 80-86718-05-0, s. 117-119.

⁵⁴ Tamtéž.

⁵⁵ JIRUŠEK, David. Pohotovost zpravodajství ČT diváky zaujala. In: *svet.namodro.cz* [online]. ©2001, 12. 9. 2011 [cit. 2024-01-10]. Dostupné z: <https://web.archive.org/web/20020518085758/http://svet.namodro.cz/go/r-art.asp?id=1010912798&t=ram>.

Komerční televize TV Nova odvysílala celkem 9 mimořádných zpráv. První z nich v 15.30. Součástí těchto vysílání bylo přebírané vysílání od CNN, které TV Nova doplnila o překlad. Událostem se nejvíce věnovala ve svém večerním vysílání Televizních novin, které moderovala Mirka Čejková a Pavel Zuna.⁵⁶ Moderátor Pavel Zuna začal Televizní noviny dnes již známými slovy:

„Je 11. září 2001, dobře si to datum zapamatujte, je to den nejhoršího teroristického útoku v dějinách lidstva. Teroristé zaútočili na světoznámé budovy v nejhustěji osídlených oblastech spojených států, všude tam vládne naprostý chaos, ale jisté je, že o život přišly tisíce lidí. Je 11. září 2001 a svět už nikdy nebude stejný jako dnes ráno.“⁵⁷

Televizní noviny na TV Nova sledovalo 3 240 000 diváků. Jejich mimořádné televizní vstupy měly průměrnou sledovanost menší a to kolem 2 500 000 diváků. Televizní stanice FTV prima začala informovat o útocích na Světové obchodní centrum v 16.33. Jejich hlavní večerní zprávy tehdy sledovalo 914 000 diváků.⁵⁸

MF DNES vydala ještě ten den večer 11.září 2001 mimořádné vydání. Na úvodní straně jde vidět padající věž společně s titulkem „*Útok na Ameriku*“.⁵⁹

⁵⁶ ROŽÁNEK, Filip. Terorismus ve formátu 4:3. In: *mediar.cz* [online]. ©2011, 13. 9. 2011 [cit. 2024-01-10]. Dostupné z: <https://www.mediar.cz/terorismus-ve-formatu-4-3/>.

⁵⁷ České Znělky. Tv Nova - Televizní noviny - 11. září 2001. In: *YouTube* [online]. 29. 3. 2021 [cit. 2024-01-10]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=R15jVye4qxI>.

⁵⁸ ROŽÁNEK, Filip. Terorismus ve formátu 4:3. In: *mediar.cz* [online]. ©2011, 13. 9. 2011 [cit. 2024-01-10]. Dostupné z: <https://www.mediar.cz/terorismus-ve-formatu-4-3/>.

⁵⁹ ČTK, 2001. Útok na Ameriku. *Mladá fronta Dnes* [online]. (212), 1 [cit. 2024-01-10]. ISSN 1210-1168. Dostupné z: http://data.idnes.cz/soubory/zahranicni/A020830_JAN_MFD11.ZARI200101.PDF.

5 MÉDIA A TERORISMUS

Podle Jana Potůčka útokem na Světové obchodní centrum a Pentagon začala nová éra terorismu. V této nové éře se ukazuje, jak terorismus používá média jako své nástroje. Rozmach masových médií a komunikačních technologií, v čele s internetem, usnadňuje teroristům šíření jejich poselství a zároveň jim umožňuje dosáhnout maximálního dosahu a dopadu. Když je teroristický útok vysílán v přímém přenosu, jeho psychologický dopad se mnohonásobně zvýší v krátkém čase, zejména pokud je útok brutální jako například útok z 11. září 2001 na Světové obchodní centrum a Pentagon. Tím, že masová média začnou ihned informovat o teroristickém útoku, napomůžou teroristům vyvolat ve společnosti co největší psychický teror a strach.⁶⁰

Média přispívají k terorismu i jinými způsoby. Jedním ze způsobů bylo například využití globálního televizního vysílání, kdy televizní stanice odvysílaly videonahrávku, na které Usáma bin Ládín přiznal, že teroristická organizace al-Káida nese odpovědnost za útoky na Světové obchodní centrum a Pentagon. Mnozí experti poukázali na to, že každé jeho slovo a gesto představuje poselství pro členy teroristické organizace al-Káida, kteří jsou rozptýleni po celém světě. Jako nástroj teroristé používají i internet, na kterém lze dohledat výcvikový manuál al-Káidy nebo návod, jak se stát členem teroristické organizace. Teroristé také využívají e-maily, přes které se snaží nabrat nové členy.⁶¹

Důležitou roli hrála média i při útoku biologickými zbraněmi, konkrétně bakterií, která způsobuje onemocnění anthrax. Po útocích na Světové obchodní centrum a Pentagon 11. září 2001 bylo téhož roku během září a října zasláno nejméně pět obálek obsahující značné množství anthraxu senátorům Spojených států amerických Patricku Leahymu a Thomasi Daschleovi. Zbylé obálky byly zaslány mediálními organizacím v New Yorku a na Floridě. Každá z obálek obsahovala fotokopii ručně psaných vzkazů.⁶²

⁶⁰ POTŮČEK, Jan. Média a Terorismus. In: *e-polis.cz* [online]. ©2005, 17. 1. 2005 [cit. 2024-03-10]. Dostupné z: <https://www.e-polis.cz/clanek/media-a-terorismus.html>.

⁶¹ Tamtéž.

⁶² Tamtéž.

„09-11-01 THIS IS NEXT TAKE PENACILIN NOW DEATH TO AMERICA DEATH TO ISRAEL ALLAH IS GREAT“

„09-11-01 YOU CAN NOT STOP US.WE HAVE THIS ANTHRAX. YOU DIE NOW. ARE YOU AFRAID? DEATH TO AMERICA. DEATH TO ISRAEL. ALLAH IS GREAT.“⁶³

Případ anthraxu v roce 2001 vyvolal celosvětové obavy z biologické a chemické války. Média, která s každým novým zjištěním o anthraxu zveřejňovala další zprávy, neúmyslně přispěla k šíření paniky ve Spojených státech amerických.⁶⁴ Za těmito dopisy nestojí ale žádná teroristická organizace. V roce 2008 za jediného viníka označil americký federální úřad pro vyšetřování pracovníka armádní laboratoře pro výzkum biologických zbraní v Marylandu Bruce Ivinse.⁶⁵ I když tento čin nemá na svědomí žádná teroristická organizace, tak i přesto teroristé pomocí médií dokázali to, o co usilovali.⁶⁶

Média nepřímo napomáhají teroristům. Roku 2001 sdělil americký geolog John Shroder, který má hluboké znalosti afgánské krajiny, redaktorovi televizních zpráv, že by možná dokázal identifikovat místo podle skalního útvaru. Tento skalní útvar byl viditelný na veřejně vysílaném záznamu, na kterém vystupoval Usáma bin Ladin. Místo toho, aby reportéři takto citlivou informaci předali zpravodajským službám, rozhodli se ji odvysílat v televizi. Po odvysílání si toho samozřejmě teroristická organizace hned všimla a při natáčení svých dalších videozáznamů pozadí za Usámou bin Ládinem teroristé zamaskovali.⁶⁷

Nový typ terorismu by se bez médií neobešel, pomocí nich násobí psychologické účinky útoků. Informovanost o teroristických útocích napomáhá k jejich prevenci. Otázkou zůstává, zda by měla média informovat spíše na mezivládní úrovni než ve veřejné sféře.⁶⁸

⁶³ BARRY, Leonard. Amerithrax Investigative Summary. DIANE Publishing, 2011 [online]. ©2010, 19. 2. 2010 [cit. 2024-03-10]. Dostupné z: <https://www.justice.gov/archive/amerithrax/docs/amx-investigative-summary.pdf>.

⁶⁴ POTŮČEK, Jan. Média a Terorismus. In: *e-polis.cz* [online]. ©2005, 17. 1. 2005 [cit. 2024-03-10]. Dostupné z: <https://www.e-polis.cz/clanek/media-a-terorismus.html>.

⁶⁵ GAZDÍK, Roman. Případ anthrax uzavřen, otazníky zůstávají. In: *aktualne.cz* [online]. ©2008, 7. 8. 2008 [cit. 2024-03-10]. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/zahranici/pripad-anthrax-uzavren-otazniky-zustavaji/r~i:article:613053/>.

⁶⁶ POTŮČEK, Jan. Média a Terorismus. In: *e-polis.cz* [online]. ©2005, 17. 1. 2005 [cit. 2024-03-10]. Dostupné z: <https://www.e-polis.cz/clanek/media-a-terorismus.html>.

⁶⁷ Tamtéž.

⁶⁸ Tamtéž.

6 REŠERŠE MEDIÁLNÍHO PROSTORU

V této kapitole představím výsledky rešerše publikovaných mediálních výstupů k mému bakalářskému projektu „Média a terorismus v souvislosti s útoky na World Trade Center a Pentagon 11. září“. K rešerši mediálních výstupů využiji českou online databázi Anopress.

Anopress je unikátní databáze českých médií. Tato databáze obsahuje doslovné přepisy televizních a rozhlasových relací, plné texty novinových a časopiseckých článků, zprávy z internetových serverů a od roku 2019 i databázi sociálních médií. Tato online databáze, jejíž archiv sahá až do roku 1996, je aktualizována každý den.⁶⁹ Jako klíčové výrazy pro vyhledávání jsem použil „Světové obchodní centrum“ a „teroristické útoky 11. září 2001“. (Při vyhledávání výrazu „terorista“, „terorismus“ nebo „útoky“ Anopress poskytne, přes 20 000 výsledků, pro lepší přehled jsem tedy zvolil delší výraz „teroristické útoky 11. září 2001“.)

Zajímalo mě, jak média informovala od 11. září 2001 do 11. září 2004 o pojmech „Světové obchodní centrum“ a „teroristické útoky 11. září 2001“, kdy tyto pojmy byly velice aktuální a následně tyto pojmy porovnám s výsledky od 11. září 2020 do 11. září 2023.

Anopress má funkci filtrovat, které zdroje bude sledovat. Také má funkci, která přenesou výsledky do sloupcového grafu. Pro svou rešerši jsem sledoval média: tv a rozhlas, internet a celostátní tisk.

6.1 Rešerše číslo 1: Světové obchodní centrum (2001–2004)

Mezi obdobím 11. září. 2001 až 11. září 2004 se při zadání klíčového výrazu „Světové obchodní centrum“ zobrazilo celkem 2716 výsledků. Z vygenerovaného grafu vyplývá, že ze sledovaných let bylo o klíčovém výrazu informováno nejvíce v roce 2001. Konkrétně u tisku to bylo 1077 výsledků, u tv + rozhlas 395 výsledků a u internetu Anopress nezaznamenal žádné výsledky. Z grafu můžeme vyčíst, že postupem času od teroristických útoků na Světové obchodní centrum a Pentagon v roce 2001 ubývá počet výsledků ve vyhledávání.

⁶⁹ Databáze Anopress (NEWTON Media, a.s.). [online] [cit. 2024-03-26]. Dostupné z: <https://www.anopress.cz/>.

Z tisku Blesk Anopress vyhledal z roku 2001 osmdesát výsledků a z roku 2004 pouhé dva výsledky. Blesk klíčový výraz spojoval převážně s příběhy z teroristických útoků. Klíčový výraz se objevoval ve článcích: *Dívali se teroru do očí...*⁷⁰, *TVÁŘE DNE*⁷¹, *Ráchel cítí polibky svého mrtvého snoubence*⁷² nebo *Přežili peklo!*⁷³ Nejvíce výsledků z tisku má Mladá fronta Dnes. Z roku 2001 je to 352 výsledků. U Mladá fronta Dnes se klíčový výraz objevoval v článcích zaměřené na teroristické útoky, ale také i na články o tom, co dělat v New Yorku případně také v článcích, kde se psalo o tom, co město vybuduje místo Twin Towers.

U rozhlasového vysílání je nejvíce zastoupená stanice Radiožurnál. Ta zaznamenala nejvíce výsledků v roce 2001, konkrétně to bylo devadesát šest. Nejméně výsledků, konkrétně devět, naopak zaznamenala v roce 2004. Dle výsledků se u stanice Radiožurnál klíčový výraz objevoval u témat, jako je například výročí teroristických útoků a situace v New Yorku. Nejméně se klíčovému výrazu „Světové obchodní centrum“ v rozhlasovém vysílání věnovala stanice Frekvence 1. Ta za rok 2001 má jenom pět výsledků. Ve všech pěti případech se jedná o rozhovory o teroristických útocích z 11. září 2001. V rozhovorech jsou hosti, kteří hovoří o daném tématu. Například *Rozhovor s muslimem Vladimírem Sáňkou*.⁷⁴ Jedná se o rozhovor s doktorem Vladimírem Sáňkou z Ústředí muslimských náboženských obcí a organizací v České republice. Nebo také *Rozhovor s Josefem Zieleniecem a Milanem Knížákem*⁷⁵, kde se jedná o rozhovor se senátorem Josefem Zieleniecem, bývalým ministrem zahraničí a profesorem Milanem Knížákem, který dlouhá léta žil ve Spojených státech.

U televizního vysílání, stejně jako u tisku a rozhlasu, postupem času výsledky ubývají a jsou velice tristní. Nejvíce výsledků má Česká televize, potom TV Nova a následuje TV Prima. Všechny tyto tři zmíněné televizní stanice se klíčovému výrazu nejvíce věnovaly při vysílání televizních zpráv o teroristických útocích z roku 2001.

⁷⁰ Dívali se teroru do očí..., 2002. *Blesk* [online]. (212), 2 [cit. 2024-03-26]. ISSN 1210-5333.

⁷¹ ČTK. Tváře dne, 2003. *Blesk* [online]. (113), 24 [cit. 2024-03-26]. ISSN 1210-5333.

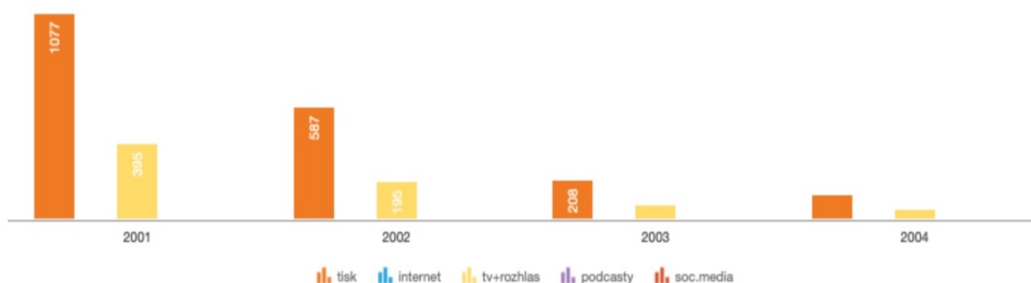
⁷² Ráchel cítí polibky svého mrtvého snoubence, 2002. *Blesk* [online]. (60), 16 [cit. 2024-03-26]. ISSN 1210-5333.

⁷³ RED. Přežili peklo!, 2002. *Blesk* [online]. (36), 10 [cit. 2024-03-26]. ISSN 1210-5333.

⁷⁴ Rozhovor s muslimem Vladimírem Sáňkou, 2001. *Frekvence 1 - Press Club* [online]. [cit. 2024-03-26].

⁷⁵ Rozhovor s Josefem Zieleniecem a Milanem Knížákem, 2001. *Frekvence 1 - Press Club* [online]. [cit. 2024-04-12].

U České televize se nejvíce výsledků o klíčovém výrazu „Světové obchodní centrum“ objevuje v pořadu *Krátké zprávy*. TV Nova a TV Prima o něm nejvíce referovala ve zprávách o následcích teroristických útoků.

Frekvence mediálních výstupů o klíčovém výrazu Světové obchodní centrum mezi lety 2001 až 2004 v celostátním tisku (oranžová) a v tv a rozhlas (žlutá) a v internetu (modrá)

Zdroj grafu: Anopress

6.2 Rešerše číslo 2: Světové obchodní centrum (2020–2023)

Mezi obdobími 11. září 2020 až 11. září 2023 se při zadání klíčového výrazu „Světové obchodní centrum“ zobrazilo celkem 1644 výsledků. Z vygenerovaného grafu vyplývá, že ze sledovaných let bylo o klíčovém výrazu informováno nejvíce v roce 2021. Konkrétně u internetu to bylo 816 výsledků, u tv + rozhlas 97 výsledků a u tisku 52 výsledků. Z grafu lze vyčíst, že rok 2021 má oproti rokům 2020, 2022 a 2023 značně více výsledků. Za tento úkaz může fakt, že v roce 2021 si lidé připomínali výročí dvaceti let od teroristických útoků na Světové obchodní centrum a Pentagon.

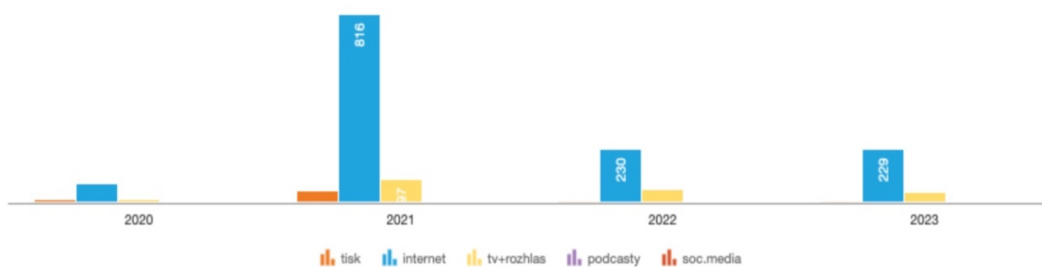
Oproti předchozímu grafu z let 2001 až 2004 lze vypočítat velký nárůst výsledků u internetu. Od 11. září 2020 do 11. září 2023 zaznamenal Anopress nejvíce výsledků u českých webových médií jako je Reflex.cz, denikn.cz nebo irozhlas.cz.

Naopak u tisku je rapidní úpadek výsledků. Nejvíce se klíčovému výrazu „Světové obchodní centrum“ z tisku věnovaly Lidové noviny, a to s třiceti výsledky. Hospodářské noviny a Mladá fronta dnes mají shodně deset výsledků. Tisk Blesk má z tohoto období podle Anopressu celkem čtyři výsledky. Blesk vydal články jako:

*PADAJÍCÍ MUŽ ho pronásleduje i po 20 letech!*⁷⁶ Tento článek se zaměřuje na fotografa Richarda Drewa, který na svůj fotoaparát zachytil padajícího muže z jedné z budov Světového obchodního centra. Jeho snímek tehdy obletěl celý svět. Dále také Blesk věnoval prostor Pavlovi Hlavovi v článku: *Pak se stal jediným člověkem na světě, který natočil oba útoky.*⁷⁷ Pavel Hlava na svou kameru jako jediný natočil oba útoky na Světové obchodní centrum.

U rozhlasového vysílání je opět nejvíce zastoupená stanice Radiožurnál, která má celkem 44 výsledků. Klíčový výraz převážně zmiňuje s výročím teroristických útoků.

Televizní vysílání má nejvíce výsledků u České televize, následně TV Nova a poté CNN Prima News. Všechny tyto tři televizní stanice klíčový výraz použily u televizních zpráv a reportáží, ve kterých vzpomínají na teroristické útoky z 11. září 2001.

Frekvence mediálních výstupů o klíčovém výrazu Světové obchodní centrum mezi lety 2020 až 2023 v celostátním tisku (oranžová) a v tv a rozhlase (žlutá) a v internetu (modrá)

Zdroj grafu: Anopress

6.3 Rešerše číslo 3: teroristické útoky 11. září 2001 (2001–2004)

Při zadání klíčového výrazu „teroristické útoky 11. září 2001“ se v rozmezí od 11. září 2001 do 11. září 2004 objevilo celkem 168 výsledků. Z grafu lze zjistit, že ze sledovaných let bylo o klíčovém výrazu informováno nejvíce tiskem v roce 2003.

⁷⁶ ŠTĚROVSKÝ, Lukáš. 2021. PADAJÍCÍ MUŽ ho pronásleduje i po 20 letech!. *Blesk* [online]. (211), 2 [cit. 2024-03-26]. ISSN 1210-5333.

⁷⁷ JN, 2021. Pak se stal jediným člověkem na světě, který natočil oba útoky. *Blesk* [online]. (211), 2 [cit. 2024-03-26]. ISSN 1210-5333.

Následovalo televizní vysílání s jedenácti výsledky a rozhlasové vysílání se čtyřmi výsledky klíčového pojmu.

V tisku se nejčastěji objevoval klíčový pojem u Haló noviny a Mladá fronta Dnes, která například v jednom ze svých článků pojem užila v kontextu:

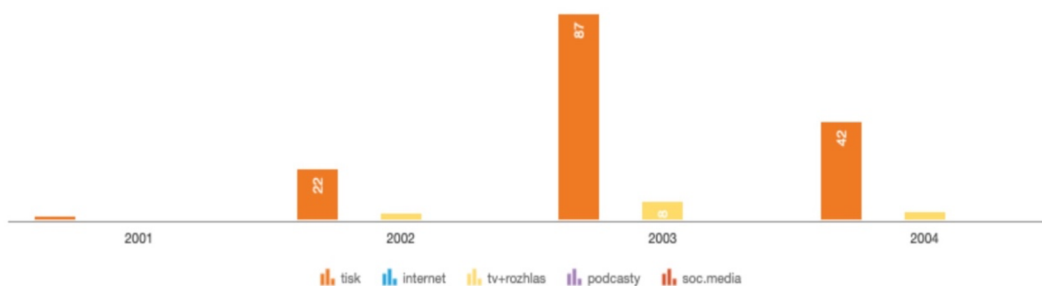
„Akciová společnost TON, největší evropský výrobce nábytku z ohýbaného dřeva, ruší 150 pracovních míst. Hlavním důvodem je nečekané snížení poptávky v USA a Japonsku vyvolané teroristickým útokem 11. září 2001.“⁷⁸

Klíčový pojem se v rozmezí od 9. 11. 2001 do 9. 11. 2004 objevil v televizním vysílání celkem jedenáctkrát a nejvíce s ním pracovala Česká televize, která ve své relaci *Události* tento pojem používala.

U rozhlasového vysílání se pojem vyskytl u Radiožurnálu, kdy ve své relaci *Ozvěny dne 7* moderátor Petr Vavrouška sděloval posluchačům tuto informaci:

„Po 20 měsících studování dvou milionů dokumentů došla nezávislá vyšetřovací komise, zabývající se útoky z 11. září 2001 ve Spojených státech, k závěru, že selhaly tajné služby a Kongres.“⁷⁹

Z internetových médií Anopress neposkytl žádné výsledky.

Frekvence mediálních výstupů o klíčovém výrazu teroristické útoky 11. září 2001 mezi lety 2001 až 2004 v celostátním tisku (oranžová) a v tv a rozhlase (žlutá) a v internetu (modrá)

Zdroj grafu: Anopress

⁷⁸ IDNES, MF DNES, 2001. TON propustí dalších sto padesát lidí. *Idnes* [online]. [cit. 2024-03-26].

⁷⁹ KONVALINA, Miroslav, 2004. Závěry vyšetřovací komise o útocích z 11. září. *Radiožurnál - Ozvěny dne 7* [online]. [cit. 2024-03-26].

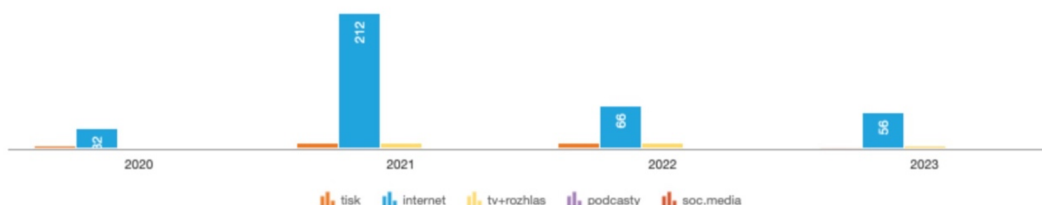
6.4 Rešerše číslo 4: teroristické útoky 11. září 2001(2020–2023)

Mezi obdobími 11. září 2020 až 11. září 2023 se při zadání klíčového výrazu „teroristické útoky 11. září 2001“ zobrazilo celkem 413 výsledků. Jako u předchozího pojmu „Světové obchodní centrum“ i tady pochází nejvíce výsledků z roku 2001 z důvodu dvacetiletého výročí útoků. Opět zde má největší zastoupení internet.

Nejvíce internetových článků s klíčovým výrazem zaznamenal Reflex.cz, například v článku s názvem „*Teroristické útoky 11. září minutu po minutě: Pasážeri bojují s únosci, náraz živě v TV i zhroucený Pentagon*“.⁸⁰

Tištěný tisk zde má daleko menší zastoupení než internet. Klíčový pojem se zde nevyskytuje jako hlavní téma, ale převážně jenom jako obohacení článku. Například u Lidové Noviny v článku s názvem „*Covid ustoupí, věří i hvězdopřavci*“⁸¹ se téma teroristické útoky 11. září 2001 objevuje v kontextu „*Nostradamovy vize údajně obsáhly třeba vzestup Adolfa Hitlera či teroristické útoky 11. září 2001.*“

U tv + rozhlas bylo nalezeno třidvacet výsledků. Z televizního prostředí o klíčovém pojmu nejvíce informovala Česká televize a z rozhlasového prostředí to byl Radiožurnál.

Frekvence mediálních výstupů o klíčovém výrazu teroristické útoky 11. září 2001 mezi lety 2020 až 2023 v celostátním tisku (oranžová) a v tv a rozhlase (žlutá) a v internetu (modrá)

Zdroj grafu: Anopress

⁸⁰ - BAM-, 2023. Teroristické útoky 11. září minutu po minutě: Pasážeri bojují s únosci, náraz živě v TV i zhroucený Pentagon. In: *Reflex.cz* [online]. [cit. 2024-03-26]. Dostupné z: <https://www.reflex.cz/clanek/120689/teroristicke-utoky-11-zari-minutu-po-minute-pasazeri-bojuji-s-unosci-naraz-zive-v-tv-i-zhrouceny-pentagon>.

⁸¹ RIZIKYOVÁ, Markéta, 2021. Covid ustoupí, věří i hvězdopřavci. *Lidové noviny* [online]. (301), 4 [cit. 2024-03-26]. ISSN 0862-5921.

7 METODICKÁ ANALÝZA POTTER BOX

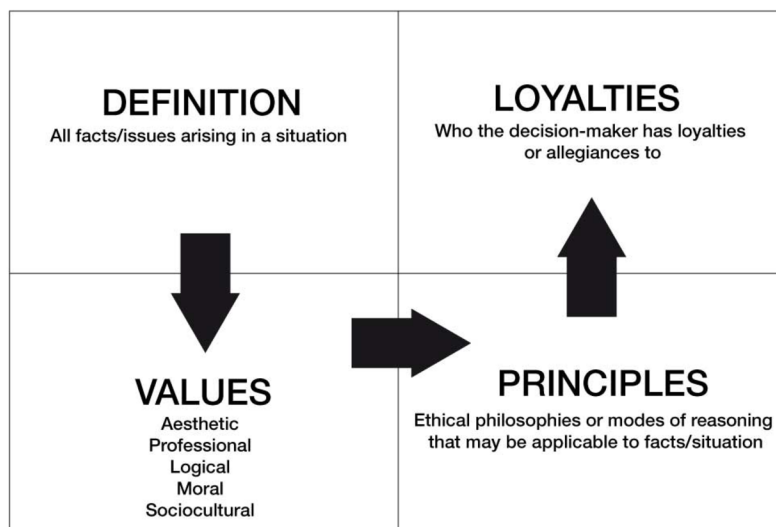
Potterbox představuje analytický rámec, který usnadňuje strukturovanou a systematickou analýzu etických dilemat. Tato metodologie byla vyvinuta Ralphem Potterem a je často využívána v oblasti žurnalistiky. Díky své čtyř krokové struktuře Potterova metoda otevírá nové možnosti pro zkoumání etických problémů a poskytuje nové perspektivy pro jejich analýzu.⁸²

V prvním kroku je potřeba uvést definici dilematu a provést shrnutí situace formou seznamu s odrážkami. Tento krok by měl obsahovat všechny známé skutečnosti a neměly by se v něm uvádět neověřené fámy nebo podezření. V druhém kroku se identifikují hodnoty, které mohou ovlivnit rozhodovací proces. Jedná se o profesní hodnoty (například právo veřejnosti na informace), právní hodnoty (například právo je nadřazeno emocím), vlastenecké hodnoty (například respektování vlajky) náboženské hodnoty nebo hodnoty založené na svobodě (například svoboda projevu). Ve třetím kroku se aplikují etické principy. Můžeme zde zařadit Kantův kategorický imperativ, utilitarismus nebo etiku ctností. V posledním kroku určíme, komu patří naše hlavní loajalita. Začneme výčtem všech svých loajalit a poté je seřadíme podle důležitosti. Zhodnotíme, jak každá z těchto loajalit vstupuje do hry při tomto rozhodování. Za tímto účelem bychom měli zvážit povinnost vůči sobě, povinnost vůči publiku, povinnost vůči organizaci, povinnost vůči profesi a povinnost vůči společnosti.⁸³

⁸²CHRISTIANS, Clifford G.; FACKLER, Mark; BRITAIN RICHARDSON, Kathy; KRESHEL, Peggy J. a WOODS, JR., Robert H. *Media Ethics: Cases and Moral Reasoning*. Online. Tenth Edition. Taylor & Francis, 2017. Dostupné z: <http://repository.umsu.ac.id/bitstream/handle/123456789/14807/Media%20Ethics%20Cases%20and%20Moral%20Reasoning%20Ed%2010.pdf;jsessionid=D505EC8DFA5B0EBAFD8C77043B36C4EC?sequence=1> [cit. 2024-03-15].

⁸³ WARNER, Charles. How to Write a Media Ethics Case Analysis. In: *wordpress.com* [online]. [cit. 2024-03-20]. Dostupné z: https://michellebalmeo.files.wordpress.com/2013/07/potters_box.pdf.

THE POTTER BOX

Zdroj: Wordpress.com

7.1 Etický rozbor článku podle modelu Potter Box

Nyní pomocí schématu tohoto modelu provedu etický rozbor vybraného článku s názvem „Udeří, až pohřbí mrtvé“ ze zpravodajského serveru blesk.cz. Tento článek byl publikován 18. září 2001.⁸⁴

7.2 Shrnutí článku

Tento článek nese název „Udeří, až pohřbí mrtvé“ a v perexu stojí „Proč ještě Spojené státy nezaútočily a na co vlastně čekají? Takovou otázku si zřejmě každou hodinou klade celý svět.“ V článku autor píše o tom, že dopisovatel britského deníku The Sun Nick Parker informuje o plánované vojenské operaci Spojených států jako reakci na teroristické útoky z 11. září. Podle zdroje britského deníku The Sun, který má spojení v Pentagonu, Spojené státy mají v plánu zahájit masivní vojenskou operaci nazvanou „Vznesený orel“. Operace má za cíl útok na afghánské hnutí Taliban, které podporuje Usámu bin Ládina, údajné organizátora útoků na Světové obchodní centrum.

Plánovaný útok zahrnuje masivní bombardování šesti známých výcvikových základů Talibanu a ničení bin Ládinových údajných jeskynních bunkrů. Po

⁸⁴ SAD. Udeří, až pohřbí mrtvé. In: *blesk.cz* [online]. ©2001, 18. 9. 2001 [cit. 2024-03-26]. Dostupné z: <https://web.archive.org/web/20020423064703/http://blesk.cz/clanek4550.htm>.

bombardování by měla následovat operace speciálně vycvičených amerických a britských jednotek proti přeživším a ozbrojeným skupinám Afghánců. Zdroj z Pentagonu zdůrazňuje, že Spojené státy chtějí zasáhnout co nejdříve a s velkou silou jako odvetu za útoky 11. září.

7.3 Definice

- Článek byl publikován 18. září 2001.
- Autor v článku informuje o zprávě Nicka Parkera z deníku The Sun.
- Podle článku má Nick Parker dlouhodobě skvělé informační zdroje v Pentagonu.
- Autor článku zmiňuje, že Parkerův zdroj mu vyzradil:
 - o Američané povedou odvetu na doupě hnutí Talibánu.
 - o Odveta má být nejničivější vojenská operace od konce 2. světové války.
 - o Odveta ponese název „*Vznešený Oreš*“.
 - o Odveta proběhne, až se pohřbí oběti útoků z 11. září 2001.
 - o Jak celá operace proběhne, kde všude zaútočí a které zbraně budou při operaci využity.
 - o Zmínil, že Usáma bin Ládín strašlivě zranil americký národ a tím způsobil, že při operaci veškeré válečné běsnění proběhne bez ohledu na ztráty.
- Autor článku čerpal z jednoho zdroje.
- Z článku působí, že se jedná spíše o spekulaci.

7.4 Hodnoty

V článku můžeme vyzorovat hodnoty jako spravedlnost (autor v článku zdůrazňuje potřebu potrestat viníka za teroristické útoky. Jako nástroj k dosažení spravedlnosti zmiňuje odvetu a válečné běsnění), represí (autor v článku podporuje použití síly k potlačení terorismu. Zmiňuje masivní bombardování nebo dlouhodobou a krvavou válku), vlastenectví (autor v článku vyjadřuje podporu Spojeným státům americkým a jejich spojencům), obětování (autor v článku naznačuje, že Spojené státy americké jsou ochotny podstoupit oběti, včetně ztrát na životech, v boji proti terorismu. Zmiňuje: „*žaludek na veškeré to válečné běsnění bez ohledu na ztráty*“) nebo pomstu (autor článku vyjadřuje hněv a touhu po pomstě za útoky z 11. září 2001).

7.5 Principy

Na tento článek lze aplikovat utilitarismus, kde by měl autor zvážit, zda zveřejnění informací a názorů v článku přinese více dobra než škody. Například zveřejnění informací o plánovaném útoku by mohlo vést k šíření paniky a strachu.

Z pohledu deontologie by se měl autor zamyslet, zda nešíří dezinformace, protože v článku použil jenom jeden zdroj bez důkazů.

7.6 Loajality

Mezi loajality lze zařadit oběti útoků 11. září 2001, národní bezpečnostní orgány, širokou veřejnost, teroristické organizace.

7.7 Závěr etického rozboru

Autor článku pracoval jenom s jedním zdrojem, ze kterého působí, že informace, které poskytl, nejsou ověřené a působí spíše jako spekulace. V článku autor popisoval přesné postupy, jak bude odplata provedena, kdy bude odplata provedena a na jakých místech bude odplata provedena. Zveřejnění těchto informací by mohlo vést k šíření paniky nebo strachu a napomocť tak teroristům.

8 MEDIÁLNÍ VÝSTUP

Pro praktickou část svého bakalářského projektu jsem si jako hlavní výstup zvolil multimediální projekt pod vedením paní Mgr. Veroniky Müllerové. V rámci mediálního zpracování tématu jsem vytvořil webovou platformu, která se zabývá tematikou teroristických útoků na Světové obchodní centrum a Pentagon z 11. září 2001.

Na webovou platformu jsem umístil informace o tom, co bylo Světové obchodní centrum a k čemu sloužilo. Dále jsem na platformu přidal informace o útocích z 11. září 2001, kým byly útoky provedeny, časovou osu útoků a odkazy na videa a fotografie, které tyto útoky zachycují. Na závěr jsem na platformu přidal sekci, která se zabývá konspiračními teoriemi o útocích na Světové obchodní centrum a Pentagon. Do této sekce jsem umístil nejznámější konspirační teorie a vysvětlil jejich definici, zároveň jsem i popsal, jak tyto konspirační teorie poznat.

Pro tuto webovou platformu jsem vytvořil v aplikaci Sketchbook a Adobe Photoshop logo. V logu se nachází datum 11. 9. 2001 a jsou v něm vyobrazené „Dvojčata“ které symbolizují číslovku jedenáct. Ve spodní části tohoto loga je umístěna vlajka Spojených států amerických, aby bylo lépe poznat o čem logo pojednává.

Součástí webové platformy jsou také tři informační videa a jedno anketové video. Informační videa pojednávají o Světové obchodní centru, o teroristických útocích 11. září 2001 a o tom, jak média o těchto útocích informovala. V anketovém videu jsem se ptal náhodných respondentů v Praze, jestli si pamatují, co dělali 11. září 2001, když se dozvěděli o útocích na Světové obchodní centrum a Pentagon.

Pro natáčení videí jsem využíval kameru Sony Alpha ZV-E10 a klopové mikrofony RODE Wireless GO II. Videa jsem následně editoval v programu DaVinci Resolve a grafiku vytvářel v Adobe Photoshop. Celý web jsem vytvořil na webové platformě Wix.

ODKAZ: <https://teroristickeutoky.wixsite.com/11-9-2001>

ZÁVĚR

Tato bakalářská práce se věnovala mediím a terorismu v souvislosti s útoky na Světové obchodní centrum a Pentagon 11. září 2001. Cílem této práce bylo seznámit čtenáře s tím, jak teroristé využívají média a jak média o teroristických útocích informují na příkladu teroristických útoků na Světové obchodní centrum a Pentagon z 11. září 2001. Dalším cílem práce bylo provést rešerši a analýzu publikovaných mediálních výstupů z tehdejší doby a současnosti. Tyto cíle se v práci povedlo naplnit.

Při psaní této práce byla využita odborná literatura, internetové články a seminární práce Ondřeje Hlavinky s názvem „Jak česká média referovala o útocích na World Trade Center a Pentagon 11. září 2001“.

V úvodu práce bylo nastíněno, jak a kým byly útoky na Světové obchodní centrum a Pentagon provedeny, jaké měli útočníci motivy a kolik obětí si útoky vyžádaly. Dále byly definovány klíčové pojmy média a terorismus. U výrazu terorismus bylo nutné zmínit, že je pojem častokrát v médiích zaměňován s výrazy extremismus a radikalismus, proto došlo k objasnění jejich rozdílů.

Média nesou velkou zodpovědnost za to, jakým způsobem informují o terorismu, proto se následující kapitola zabývala tím, jak zahraniční a česká média informovala o teroristických útocích na Světové obchodní centrum a Pentagon. Důraz byl kladen na to, jak o útocích média referovala, a jak na takto velkou událost nebyla připravená. V té době internetové servery neunesly velký nápor uživatelů, a tak byla většina populace odkázána na televizní a rozhlasové vysílání. Na příkladu televizního vysílání České televize bylo poznat, jak byla tato situace mimořádná. První televizní zprávy se na televizních obrazovkách ukázaly až po několika hodinách a moderátor těchto zpráv nebyl na toto vystoupení vůbec připraven.

Následně byly popsány způsoby zneužívání médií teroristy. Například když média začnou šířit zprávu o teroristickém útoku, tak tím napomohou teroristům vyvolat ve společnosti strach a paniku. Nebo když média zveřejní citlivé informace, které teroristé můžou využít ve svůj prospěch.

Po teoretickém ukotvení byla provedena metodická analýza pomocí modelu Potter box a rešerše mediálního prostoru pomocí české online databáze Anopress. Důraz byl kladen především na to, jak média informovala o pojmech „Světové obchodní

centrum“ a „teroristické útoky 11. září 2001“ od 11. září 2001 do 11. září 2004, kdy tyto pojmy byly velice aktuální. Následně byly tyto pojmy porovnány s výsledky o téměř dvacet let později, od 11. září 2020 do 11. září 2023. Z provedené rešerše vyplynulo, že o Světovém obchodním centru a teroristických útocích 11. září 2001 se stále v médiích hovoří. Nejvíce tomu tak bylo v roce 2021, kdy si svět připomínal dvacáté výročí od teroristických útoků na Světové obchodní centrum a Pentagon. Zjištění výsledků bylo potěšující, jelikož se ukázalo, že společnost na tyto ohavné činy nezapomněla.

Metodická analýza pomocí modelu Potter box byla provedena na článku s názvem „*Udeří, až pohřbí mrtvé*“ od bulvárního deníku Blesk.cz. V článku autor informoval o neověřených informacích, které působily spíše jako spekulace. Autor tím zbytečně šířil strach a nepřímo tak napomáhal teroristům.

Psaní této práce bylo obohacující v mnoha směrech, přičemž poznatky byly dále využity při tvorbě webu a videí pro multimediální projekt. Účelem webu je, aby přiblížil a vysvětlil návštěvníkům vše o teroristických útocích z 11. září 2001. Na tyto útoky by se nemělo nikdy zapomenout, k čemuž tato práce i související mediální projekt mohou napomoc.

ANOTACE

Příjmení a jméno autora: Hlavinka Ondřej

Název fakulty a katedry: Cyrilometodějská teologická fakulta Univerzity Palackého v Olomouci, Katedra komunikačních studií

Název bakalářského projektu: Média a terorismus v souvislosti s útoky na World Trade Center a Pentagon 11. září 2001

Jméno vedoucího bakalářského projektu: ThLic. Mgr. Michal Štverák

Počet stran: 43

Počet příloh: 0

Počet titulů použité literatury: 46

Rok obhajoby: 2024

Klíčová slova: média, terorismus, teroristické útoky, 11. září 2001, Světové obchodní centrum, Pentagon

Bakalářská práce s názvem Média a terorismus v souvislosti s útoky na World Trade Center a Pentagon 11. září 2001 má za hlavní cíl popsat, jak teroristé využívají média a jak média o teroristických útocích informují na příkladu teroristických útoků na Světové obchodní centrum a Pentagon z 11. září 2001. Dále provést rešerši a analýzu publikovaných mediálních výstupů z tehdejší doby a současnosti.

ABSTRACT

Author's surname and first name: Hlavinka Ondřej

Name of the faculty and department: Cyril and Methodius Theological

Faculty of Palacký University in Olomouc, Department of Communication Studies

Title of bachelor project: Media and terrorism in relation to the attacks on the World Trade Center and the Pentagon on September 11, 2001

Name of the supervisor of the bachelor project: ThLic. Mgr. Michal Štverák

Number of pages: 43

Number of appendices: 0

Number of literature used: 46

Year of defence: 2024

Keywords: media, terrorism, terrorist attacks, September 11, 2001, World Trade Center, Pentagon

The bachelor thesis entitled Media and Terrorism in the context of the attacks on the World Trade Center and the Pentagon on September 11, 2001 has as its main objective to describe how terrorists use the media and how the media report on terrorist attacks, using the example of the terrorist attacks on the World Trade Center and the Pentagon on September 11, 2001. Furthermore, to conduct a research and analysis of published media outlets from then and now.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

KNIŽNÍ ZDROJE

BALVÍN, Jiří. *Nepohodlný muž, aneb, Z deníku odvolaného generálního ředitele ČT*. Praha: Formát, 2003. ISBN 80-86718-05-0.

BERGEN, Peter. *Holy war, Inc. : inside the secret world of Osama bin Laden*. New York: Touchstone Book, 2002. ISBN 0-7432-3495-2.

BOUDNÍK, Jiří. *Věže: příběh 11. září*. Praha: Motto, 2011. ISBN 978-80-7246-570-5.

CORTE IBÁÑEZ, Luis de la. *Logika terorismu*. Praha: Academia. Historie (Academia), 2009. ISBN 978-80-200-1724-6.

JIRÁK, Jan a Barbara KÖPPLOVÁ. *Masová média*. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-466-3.

JIRÁK, Jan a Barbara KÖPPLOVÁ. *Média a společnost*. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-7178-697-7.

NEKOLA, David. *Islám a terorismus*. V Pstruží: Lukáš Lhořan, 2017. ISBN 978-80-906030-8-0.

INTERNETOVÉ ZDROJE

-BAM-, 2023. Teroristické útoky 11. září minutu po minutě: Pasažéři bojují s únosci, náraz živě v TV i zhroucený Pentagon. In: *Reflex.cz* [online]. [cit. 2024-03-26]. Dostupné z: <https://www.reflex.cz/clanek/120689/teroristicke-utoky-11-zari-minutu-po-minute-pasazeri-bojuji-s-unosci-naraz-zive-v-tv-i-zhrouceny-pentagon>.

9/11 MEMORIAL & MUSEUM. What happened on 9/11?. In: *911memorial.org* [online] [cit. 2023-12-20]. Dostupné z: <https://www.911memorial.org/911-faqs>.

BARRY, Leonard. *Amerithrax Investigative Summary*. DIANE Publishing, 2011 [online]. ©2010, 19. 2. 2010 [cit. 2024-03-10]. Dostupné z: <https://www.justice.gov/archive/amerithrax/docs/amx-investigative-summary.pdf>.

CBS. Záznam televizního vysílání z 11.9.2001 8:31, [online] [cit. 2023-12-28]. Dostupné z: <https://archive.org/details/cbs200109110831-0912>.

CNN. Záznam televizního vysílání z 11.9.2001 8:48, [online] [cit. 2023-12-28]. Dostupné z: <https://archive.org/details/cnn200109110848-0929>.

České Znělky. Tv Nova - Televizní noviny - 11. září 2001. In: *YouTube* [online]. 29. 3. 2021 [cit. 2024-01-10]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=R15jVye4qxI>.

ČTK, 2001. Útok na Ameriku. *Mladá fronta Dnes* [online]. (212), 1 [cit. 2024-01-10]. ISSN 1210-1168. Dostupné z: http://data.idnes.cz/soubory/zahranicni/A020830_JAN_MFD11.ZARI200101.PDF.

ČTK. Tváře dne, 2003. *Blesk* [online]. (113), 24 [cit. 2024-03-26]. ISSN 1210-5333.

Databáze Anopress (NEWTON Media, a.s.). [online] [cit. 2024-03-26]. Dostupné z: <https://www.anopress.cz/>.

Dívali se teroru do očí., 2002. *Blesk* [online]. (212), 2 [cit. 2024-03-26]. ISSN 1210-5333.

GAZDÍK, Roman. Případ anthrax uzavřen, otazníky zůstávají. In: *aktualne.cz* [online]. ©2008, 7. 8. 2008 [cit. 2024-03-10]. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/zahranici/pripad-anthrax-uzavren-otazniky-zustavaji/r~i:article:613053/>.

CHRISTIANS, Clifford G.; FACKLER, Mark; BRITAIN RICHARDSON, Kathy; KRESHEL, Peggy J. a WOODS, JR., Robert H. *Media Ethics: Cases and Moral Reasoning*. Online. Tenth Edition. Taylor & Francis, 2017. Dostupné z: <http://repository.umsu.ac.id/bitstream/handle/123456789/14807/Media%20Ethics%20Cases%20and%20Moral%20Reasoning%20Ed%2010.pdf;jsessionid=D505EC8DFA5B0EBAFD8C77043B36C4EC?sequence=1> [cit. 2024-03-15].

IDNES, MF DNES, 2001. TON propustí dalších sto padesát lidí. *Idnes* [online]. [cit. 2024-03-26].

JANEV, Jaromír. TÁBORSKÁ, Marika. Bin Ládin se přihlásil k 11. září a hrozí dalšími útoky. In: *irozhlas.cz* [online]. ©2004, 30. 10. 2004 1:56 [cit. 2023-12-15]. Dostupné z:

https://www.irozhlas.cz/zpravy-svet/bin-ladin-se-prihlasil-k-11-zari-a-hrozi-dalsimi-utoky_200410300156_mtaborska_

JÍCHOVÁ, Darina. Útoky z 11. září 2001 navždy změnilly leteckou dopravu. Co je od pádu Dvojčat jinak?. In: *blesk.cz* [online]. ©2021, 11. 9. 2021 5:05 [cit. 2023-12-15]. Dostupné z: <https://www.blesk.cz/clanek/zpravy-svet/689439/utoky-z-11-zari-2001-navzdy-zmenily-leteckou-dopravu-co-je-od-padu-dvojcat-jinak.html>.

JIRUŠEK, David. Pohotovost zpravodajství ČT diváky zaujala. In: *svet.namodro.cz* [online]. ©2001, 12. 9. 2011 [cit. 2024-01-10]. Dostupné z: https://web.archive.org/web/20020518085758/http://svet.namodro.cz/go/r-art.asp?id=1010912798&t=ram_

JN, 2021. Pak se stal jediným člověkem na světě, který natočil oba útoky. *Blesk* [online]. (211), 2 [cit. 2024-03-26]. ISSN 1210-5333.

KALIBA, Jan. Symbolika obří prázdnoty. Vodopády na místě newyorských dvojčat jsou památkem 11. září 2001. In: *irozhlas.cz* [online]. ©2021, 11. 9. 2021 12:33 [cit. 2023-12-20]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-svet/ground-zero-pamatnik-teroristicky-utok-muzeum-new-york-11-zari-2001_2109111233_ban_

KONVALINA, Miroslav, 2004. Závěry vyšetřovací komise o útocích z 11. září. *Radiožurnál – Ozvěny dne 7* [online]. [cit. 2024-03-26].

KOPECKÝ, Pavel. Hlasy nikdy neutichnou. V Pensylvánii odhalili pomník obětem 11. září. In: *denik.cz* [online]. ©2018, 11. 9. 2018 [cit. 2023-12-20]. Dostupné z: https://www.denik.cz/ze_sveta/hlasy-nikdy-neutichnou-v-pensylvanii-odhalili-pomnik-obetem-11-zari-20180911.html_

NATIONAL COMMISSION ON TERRORIST ATTACKS UPON THE UNITED STATES. *The 9/11 commission report: final report of the National Commission on Terrorist Attacks Upon the United States*. Online. New York, N.Y.: W. W. Norton & Company, 2004. Dostupné z: <https://govinfo.library.unt.edu/911/report/911Report.pdf> [cit. 2023-12-16].

NBC. Záznam televizního vysílání z 11.9.2001 9:12, [online] [cit. 2023-12-28]. Dostupné z: <https://archive.org/details/nbc200109110912-0954>.

ODBOR BEZPEČNOSTNÍ POLITIKY. Definice pojmu terorismus. In: *mvcr.cz* [online]. ©2009, 29. 7. 2009 [cit. 2024-03-10]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/definice-pojmu-terorismus.aspx>.

POLOCHOVÁ, Iveta. Amerika otevřela sedm let po 11. září památník přímo v místě útoku. In: *idnes.cz* [online]. ©2008, 11. 9. 2008 22:58 [cit. 2023-12-20]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/zahranicni/amerika-otevrela-sedm-let-po-11-zari-pamatnik-primo-v-miste-utoku.A080910_203311_zahranicni_ipl.

POTŮČEK, Jan. Média a Terorismus. In: *e-polis.cz* [online]. ©2005, 17. 1. 2005 [cit. 2024-03-10]. Dostupné z: <https://www.e-polis.cz/clanek/media-a-terorismus.html>.

Ráchel cítí polibky svého mrtvého snoubence, 2002. *Blesk* [online]. (60), 16 [cit. 2024-03-26]. ISSN 1210-5333.

RED. Přežili peklo!, 2002. *Blesk* [online]. (36), 10 [cit. 2024-03-26]. ISSN 1210-5333.

RIZIKYOVÁ, Markéta, 2021. Covid ustoupí, věří i hvězdopravci. *Lidové noviny* [online]. (301), 4 [cit. 2024-03-26]. ISSN 0862-5921.

Rozhovor s Josefem Zieleniecem a Milanem Knížákem, 2001. *Frekvence 1 - Press Club* [online]. [cit. 2024-03-26].

Rozhovor s muslimem Vladimírem Sáňkou, 2001. *Frekvence 1 - Press Club* [online]. [cit. 2024-03-26].

ROŽÁNEK, Filip. Terorismus ve formátu 4:3. In: *mediar.cz* [online]. ©2011, 13. 9. 2011 [cit. 2024-01-10]. Dostupné z: <https://www.mediar.cz/terorismus-ve-formatu-4-3/>.

SAD. Udeří, až pohřbí mrtvé. In: *blesk.cz* [online]. ©2001, 18. 9. 2001 [cit. 2024-03-26]. Dostupné z: <https://web.archive.org/web/20020423064703/http://blesk.cz/clanek4550.htm>.

SALEM PRESS, Osama bin Laden's Declaration of Jihad against Americans. Online. [cit. 2023-11-26]. Dostupné z: <https://www.911memorial.org/sites/default/files/inline->

files/1996%20Osama%20bin%20Laden%27s%201996%20Fatwa%20against%20United%20States_0.pdf.

SONDERMAN, Jeff. How 9/11 led to the birth of Google News. In: *poynter.org* [online]. ©2011, 29. 11. 2011 [cit. 2024-01-10]. Dostupné z: <https://www.poynter.org/reporting-editing/2011/how-911-led-to-the-birth-of-google-news/>.

ŠMÍD, Milan. Jak Česká televize před deseti lety „selhala“. In: *aktualne.cz* [online]. ©2011, 7. 9. 2011 [cit. 2024-01-10]. Dostupné z: <https://blog.aktualne.cz/blogy/milan-smid.php?itemid=14171>.

ŠTĚROVSKÝ, Lukáš, 2021. P ADAJÍCÍ MUŽ ho pronásleduje i po 20 letech!. *Blesk* [online]. (211), 2 [cit. 2024-03-26]. ISSN 1210-5333.

Vintage Shed. TV sdělení 11. září 2001. In: *YouTube* [online]. 13. 3. 2021 [cit. 2024-01-10]. Dostupné z: https://youtu.be/d1de3GQOIpM?si=5_DeI9INC7pgVNPI.

Vintage Shed. Mimořádné Zprávy ČT1 [11. září 2001]. In: *YouTube* [online]. 13. 3. 2021 [cit. 2024-01-10]. Dostupné z: https://youtu.be/PYLy_nFerAY?si=DH7QNo2L4X_V5t1y.

WARNER, Charles. How to Write a Media Ethics Case Analysis. In: *wordpress.com* [online]. [cit. 2024-03-20]. Dostupné z: https://michellebalmeo.files.wordpress.com/2013/07/potters_box.pdf.